TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ

YEDİNCİ GENEL KURULU

8 ARALIK 2017

ALA-ARÇA BİLDİRGESİ

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 7'nci Genel Kurulu Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi, Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu, Kırgız Cumhuriyeti Jogorku Keneşi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin katılımıyla 7-8 Aralık 2017 tarihlerinde Bişkek'te yapıldı.

Yedinci Genel Kurul Katılımcıları;

- Parlamentolar arasındaki işbirliğinin gelecekteki derinleşmesinin iradesini ortaya koyarak ve bu bakımdan, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin kurulması sağlayan 21 Kasım 2008 tarihli İstanbul Anlaşması ile, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin kurulmasına ilişkin 3 Ekim 2009 tarihli Nahçıvan Anlaşması ve TÜRKPA'nın önceki deklarasyonuna dayanarak;

- Tarih, dil ve kültürel bağlar temelinde Türk dili Konuşan ülkeler arasında yoğun ve çok yönlü işbirliğinin geliştirilmesinde parlamenterlerin özel rolünü belirterek;

- 2015 tarihindeki 6'ncı Genel Kurul'dan itibaren Asamble çerçevesinde işbirliğinin dikkate değer gelişimini takdir ederek;

- Kardeş ülke parlamentoları arasında karşılıklı faaliyetin üye ülkelerde sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınmaya, kültür ve eğitimin gelişmesine, hukukun üstünlüğü ve temel hak ve özgürlüklerin güçlenmesine katkı sağladığını vurgulayarak;

- Türk dili konuşan ülkeler arasında kapsamlı ve derinleşen ilişkilerin bölgede ve dünyada diyaloğu güçlendirdiği, istikrar ve güvenliğe katkıda bulunduğundan haberdar olarak;

- Toprak bütünlüğü, uluslararası düzeyde tanınmış devlet sınırlarının dokunulmazlığı, birbirinin içişlerine karışmama ve güç kullanımı ile tehdit etmenin kabul edilmeyeceği gibi BM Sözleşmesinde belirtilen norm ve ilkelerine katıldığını *bir kez daha belirterek*;

Aşağıdakileri beyan eder:

1. Parlamenter Asamble, Azerbaycan Cumhuriyeti, Kazakistan Cumhuriyeti ve Kırgızistan Cumhuriyeti'nin aralarında diplomatik ilişkilerin tesis edilmesinin ve Birleşmiş Milletler'e üye olmalarının 25. yıldönümünü kutlar ve üye devletler arasında tam işbirliğini desteklediğini bir kez daha tekrar eder;

2. Parlamenter Asamble, ülkelerin sürdürülebilir kalkınma, barış ve istikrarına yönelik Azerbaycan Cumhuriyeti, Kırgızistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde gerçekleşen ulusal anayasa referandumları ve ayrıca Kazakistan Cumhuriyeti'nde düzenlenen anayasa reformlarını olumlu değerlendirir;

3. Parlamenter Asamble, terörizmi tüm türleriyle ve bu bağlamda Türkiye'de 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimini en güçlü şekilde kınar. Üye parlamentolar Türk tarafının Türkiye'de gerçekleştirilen darbe girişimine FETÖ'nün dahil olmasına ilişkin vermiş olduğu bilgileri not eder ve tüm sorumluların yargı önüne çıkarılması için yardımcı olmaya hazır olduklarını ifade eder;

4. Üye ülkeler Kudüs şehrinin statüsüne ilişkin durumda yükselen tansiyondan kaygı duyar ve Kudüs'ün yasal statüsünün ilgili Birleşmiş Milletler kararlarında belirtildiği şekliyle korunmasına destek veririken Ortadoğu sorununun uluslararası hukuk çerçevesinde çözümüne olan bağlılıklarını tekrar teyit eder;

5. Parlamenter Asamble, 20-25 Kasım 2017 tarihinde, İstanbul'da "Asya'da barış ve kalkınmanın sürdürülmesi" konusunda Asya Parlamenterler Asamblesi 10'inci Genel Kurulu'na başarıyla ev sahipliği yapması nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti'ni kutlar;

6. Parlamenter Asamble, etnik-tarihi sporun, medeniyetler arası ve kültürler arası diyaloğun gelişmesine katkı sağlayan, 2014 ve 2016 yıllarında düzenlenen Dünya Göçebe Oyunlarının teşvikinde Kırgızistan Cumhuriyeti'nin gösterdiği çabaları olumlu buluyor ve tüm üye ülkeleri 2018 yılının Eylül ayında Kırgızistan Cumhuriyeti'nde düzenlenecek olan III.Dünya Göçebe Oyunlarına üst düzey katılıma çağırır;

7. Parlamenter Asamble, Kırgızistan Cumhuriyeti'ni 2016-2018 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'ne seçilmesi dolayısıyla tebrik eder ve bu alandaki faaliyetlerinde Kırgızistan Cumhuriyeti'nin desteğini ifade etmektedir;

8. Parlamenter Asamble, Kırgızistan Cumhuriyeti "Taza Koom" dijital dönüşüm yüksek teknolojik programının uygulanmasında Kırgızistan Cumhuriyeti'nin çabalarını takdir etmekte ve belirtilen alanda faaliyetlere olan desteğini belirtmektedir;

9. Parlamenter Asamble, uluslararası kuruluşların yöneticileri de dahil, Kar Leoparının bulunduğu 12 ülke, ayrıca diğer ilgili halkların hükümet başkanları ve temsilcilerini bir araya getiren, 2017 yılının Ağustos ayında Bişkek'te düzenlenen Uluslararası Kar Leoparı & Ekosistem Forumuna ev sahipliğinden dolayı Kırgızistan Cumhuriyeti'nin gösterdiği çabaları olumlu değerlendirmektedir; Bu bakımdan, bölgede çevre ve biyolojik çeşitliliğin korunması konularında Kırgızistan Cumhuriyeti'nin rolünü vurgular;

10. Parlamenter Asamble, 15 Ekim 2017 tarihinde Kırgızistan Cumhuriyeti'nde yapılan başkanlık seçimleri çerçevesinde seçim sürecinde yeni teknolojilerin kullanımını takdir ediyor ve Asamble, belirtilen seçimlerin Kırgızistan Cumhuriyeti ulusal mevzuatı ve uluslararası demokratik standartlara uygun yapıldığını belirtir;

11. Parlamenter Asamble, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin uluslararası düzeyde kültürlerarası diyalogun teşvikine yönelik çabalarını olumlu buluyor ve bununla ilgili olarak 6-7 Mayıs 2017 tarihinde Bakü Süreci kapsamında Bakü'de Kültürlerarası Diyalog üzere 4 Dünya Forumunun yapılmasını takdir etmektedir. Dünya Forumları dünyada kültürlerarası diyalogun önemine dair bilgiyi güçlendirerek, halklar arasında çeşitliliğin, diyaloğun ve karşılıklı anlayışın desteklenmesi için somut önlemlerin hayata geçirilmesine tüm dünyada halklara, ülkelere ve kuruluşlara fırsat yaratan ve teşvik eden uluslararası platforma dönüşmüştür;
12. Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı'nın 25-27 Nisan 2017 tarihinde Bakü'de düzenlenen 7.Küresel Forumu, hoşgörü ve kültürel çeşitliliğe saygı ilkelerine riayet eden çokkültürlü toplumun oluşturulmasında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başarılarını gözler önüne sermiştir;

13. Parlamenter Asamble, ülkeler arasında dostluk ilişkilerinin teşvikine yönelik İslam Dayanışma Oyunları'nın 17-22 Mayıs 2017 tarihinde Bakü'de yapılması nedeniyle Azerbaycan Cumhuriyeti'ni kutlar;

14. Parlamenter Asamble, Ermenistan-Azerbaycan Dağlık Karabağ sorununun Azerbaycan Cumhuriyeti'nin egemenliği, toprak bütünlüğü ve uluslararası düzeyde tanınmış sınırlarının dokunulmazlığı ilkeleri temelinde en kısa zamanda çözümünün önemini tekrar vurgular;

15. TÜRKPA Kazakistan Dönem Başkanlığı, 26 Mayıs 2016 tarihinde TÜRKPA üyesi ülkelerinin ekonomik konularla ilgilenen parlamento komisyonlarının birinci ortak toplantısının düzenlenmesi girişimi ve 27 Eylül 2016 tarihinde parlamentoların sosyal siyaset komisyonlarının üçüncü ortak toplantısının düzenlenmesi ile üye parlamentolar arasındaki işbirliğinin derinleşmesine önemli katkı sağlamıştır;

16. TÜRKPA Kazakistan Dönem Başkanlığı - Kazakistan Cumhuriyeti Parlamento Meclisi 26-28 Eylül 2016 tarihinde Astana'da Bilim, Teknoloji ve İnovasyon alanında Asya Parlamentolar Arası Forumunu başarıyla gerçekleştirmiştir. Bu uluslararası etkinlik uluslararası ilişkilerde TÜRKPA'nın tanıtımına olumlu katkı sağlamıştır;

17. Parlamenter Asamble, Kazakistan Cumhuriyeti'ni 2017-2018 yılları arasında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyesi seçilmesinden dolayı tebrik eder ve bu alandaki faaliyetlerinde Kazakistan'a desteğini ifade eder;

18. Parlamenter Asamble, Kazakistan Cumhuriyeti'ni alternatif enerji alanında uluslararası işbirliğini geliştiren "Astana EXPO-2017" Uluslararası Fuarı'nın başarıyla düzenlenmesi dolayısıyla tebrik eder;

19. Parlamenter Asamble, Dünya EXPO-2025 Fuarına ev sahipliği için Azerbaycan Cumhuriyeti tarafından başkent Bakü şehrinin adaylığının ileri sürülmesini takdir eder ve adaylığa olan desteğini dile getirir;

20. Parlamenter Asamble, Kazakistan Cumhuriyeti'ni 10-11 Eylül 2017 tarihinde Astana'da müslüman dünyasının sürdürlebilir kalkınma önceliklerinden biri olarak bilim ve teknolojinin rolünü vurgulayan Bilim ve Teknoloji alanında İlk İslam İşbirliği Teşkilatı zirvesinin başarıyla düzenlenmesinden dolayı tebrik eder;

21. TÜRKPA diğer ülkelerdeki Türk dili konuşan topluluklarla sıkı ilişkiler kurmaktadır. Özellikle, Kazakistan'ın onuru uğruna savaşmış Zuka Batur'un 150.yıldönümüne ilişkin etkinliklerin düzenlenmesinde Avrupa'da bulunan Kazak toplumunu destekler;

22. 9-13 Ekim 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 23'üncü Dünya Enerji Kongresi ve 2017 yılının Temmuz ayında Türkiye Cumhuriyeti tarafından düzenlenen 22'nci Dünya Petrol Kongresi, dünya enerji diyalogu ve küresel enerji güvenliğine Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük katkılarıdır;;

23. Parlamenter Asamble, Türk dili konuşan devletler arasında işbirliğinin güçlenmesine, halkların refahının yükseltilmesine, tarihi İpek Yolunun canlanmasına hizmet edecek, Asya ve Avrupa arasında köprü rolünü oynayacak olan Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu hattının işletmeye açılmasının önemini belirtir;

24. Parlamenter Asamble, siber suç konularına ilişkin ulusal yasal çerçevenin geliştirilmesi ve uluslararası hukuki belgelerce vurgulanmış önlemlerin uygulanması dahil olmak üzere, üye ülkelerin siber suçların önlenmesi ve denetlenmesi alanında işbirliği çabalarını takdirle karşılar;

25. Parlamenter Asamble, temel çevre meselelerinde karşılıklı işbirliği ve faaliyetleri sürdürmeye çağırır ve 7-8 Nisan 2016 tarihinde Konya'da TÜRKPA tarafından düzenlenen "Türk Dili Konuşan Ülkelerde Çölleşme ile Mücadele" konulu seminerin sonuçlarını olumlu değerlendirir;

26. Parlamenter Asamble, su ve enerji kaynaklarının ortak kullanımının "yeşil" ekonomiye katkı sağlaması noktasında üye ülkelerde sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasında önemli bir faktör olduğunu belirtir;
27. Parlamenter Asamble, ilgili ulusal kurumlar arasında karşılıklı faaliyet, doğal afetlerin sonuçları ve risklerin azaltılması alanlarında bilgi ve deneyim alışverişi, teknogen olağanüstü durumlar, uzman kadroların hazırlanması ve lojistiğin geliştirilmesi aracılığıyla üye ülkeleri afet ve kriz yönetimi konularında işbirliğini güçlendirmeye davet eder;

28. Parlamenter Asamble, TÜRKPA'nın diğer Türk işbirliği kurumları, ulusal akademik çevreler ve stratejik araştırma merkezleri ile yapıcı işbirliğinin genişlemesini takdir ediyor ve bu bağlamda, TÜRKPA'nın Uluslararası Türk

Akademisi tarafından düzenleneni bir dizi organizasyonlara, 26 Mayıs 2016 tarihinde Astana'da Kazakistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün ev sahipliğinde Türk Konseyi Dış Politika Araştırma Merkezleri Üçüncü Toplantısı, 6 Ekim 2016 Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nin Ankara'da düzenlediği Türk cumhuriyetlerinin 25 yıldönümüne ithaf edilmiş uluslararası sempozyum ve 1-3 Haziran 2016 tarihinde Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (TASAM) düzenlediği 5'inci Dünya Türk Forumu organizatörleri ve sponsorları arasında olduğunu ifade eder;

29. Parlamenter Asamble, Azerbaycan'ın Asamble'nin büyüyen faaliyetlerine güçlü desteğini ortaya koyan Uluslararası Sekretarya yeni idari binasının açılışından dolayı Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümetine teşekkürlerini sunar;

30. Parlamenter Asamble, TÜRKPA Kazakistan Dönem Başkanlığı faaliyetlerini, özellikle, üye ülkeler arasında ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda işbirliğinin derinleşmesi dahil, üye ülkeler arasında geniş parlamento deneyim alışverişi ve paylaşımına yönelik yeni katkılarını takdir eder;

31. Parlamenter Asamble, Türk Konseyi Dışişleri Bakanları Konseyi'nin New York'ta gerçekleşen son toplantısında, Türk Konseyi devlet başkanlarının bir sonraki zirve toplantısının Mart 2018'de Bişkek'te düzenlenmesine ilişkin sağlanan anlaşmaya desteğini ifade eder;

32. Parlamenter Asamble, Kırgızistan Cumhuriyeti Jogorku Keneşi'nin Bişkek'te gösterdiği içten misafirperverliği, ayrıca TÜRKPA 7'nci Genel Kurulu'nun yüksek kalitede gerçekleştirilmesini takdir eder;

33. Parlamenter Asamble, Sekizinci Genel Kurulun 2018 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nde düzenlenmesini kararlaştırır.